

Autor scenariusza: Barbara Turowska-Greniuk

Przedmiot: język polski

Poziom nauczania: II etap edukacyjny, klasa 4.

Szkoła: Szkoła Podstawowa nr 11 im. Stanisławy Filipiny Paleolog w Lublinie

Temat: Ortograficzne zmagania z „nie”.

Czas trwania: 45 min.

Cel ogólny: Utrwalenie znajomości reguł pisowni „nie” z różnymi częściami mowy.

Cele operacyjne:

Poziom wiadomości:

A. Zapamiętanie wiadomości – uczeń:

- definiuje pojęcia „czasownik”, „rzeczownik”, „przymiotnik” i „przysłówek”,
- wymienia zasady pisowni przeczenia „nie” z różnymi częściami mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek).

B. Zrozumienie wiadomości – uczeń:

- rozróżnia części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik i przysłówek),
- potrafi dopasować do wskazanych części mowy regułę ortograficzną dotyczącą pisowni przeczenia „nie”.

Poziom umiejętności:

C. Zastosowanie wiadomości w sytuacjach typowych – uczeń:

- przyporządkowuje wyrazy z „nie” do właściwej kategorii (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek),
- zapisuje poprawnie przeczenie „nie” z różnymi częściami mowy,
- uzasadnia pisownię wyrazu z przeczeniem „nie”.

D. Zastosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych – uczeń:

- tworzy wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne z przeczeniem „nie”,
- rozpoznaje wyjątek od reguły ortograficznej.

Cele wychowawcze:

- wzmacnianie wiary we własne możliwości,
- kształtowanie umiejętności komunikacyjnych,
- uświadomienie korzyści wynikających z poprawnego używania języka jako narzędzia do komunikacji.

Metody:

- elementy heurystyki,
- metoda ćwiczeń praktycznych,
- metody interaktywne,
- gra dydaktyczna.

Formy: zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

- program mTalent „Ortografia”,
- komputer z dostępem do Internetu,
- tablica interaktywna/projektor i głośniki.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

1. Porozumiewanie się w języku ojczystym.
2. Kompetencje informatyczne.
3. Umiejętność uczenia się.
4. Kompetencje społeczne i obywatelskie.
5. Inicjatywność i przedsiębiorczość.

I. Faza przygotowawcza

- powitanie,
- sprawdzenie listy obecności,
- podanie tematu i celu lekcji.

II. Faza realizacyjna

- Nauczyciel zapisuje na tablicy cztery pojęcia: CZASOWNIK, RZECZOWNIK, PRZYMIOTNIK i PRZYSŁÓWEK. Uczniowie losują karteczki, na których zapisane są wyrazy z przeczeniem „nie”: nie wiem, nie chcieli, nie robić, nie uważałeś, nienawidzić, nieporządek, nieuwaga, nieśmiałość, nieporozumienie, niezgoda, niespokojny, nieśmiały, nieuprzejmy, niewesoły, niechętny, nietrudno, nie wczoraj, niedobrze, nietaktownie, nie teraz.
- Uczniowie przypominają znaczenia zapisanych na tablicy części mowy oraz wymieniają pytania, na które odpowiadają.

Odpowiedzi do zadania:

Czasownik: nazywa czynności i stany (Co robi? Co się z kimś/czymś dzieje? W jakim jest stanie?).

Rzeczownik: nazywa osoby, zwierzęta, rośliny, rzeczy, zjawiska, uczucia (Kto? Co?).

Przymiotnik: nazywa cechy i właściwości osób, zwierząt, roślin, rzeczy itp. (Jaki? Jaka? Jakie?).

Przysłówek: określa sposoby wykonywania czynności, cechy stanów oraz okoliczności czynności i stanów (Jak? Gdzie? Kiedy?).

- Każdy uczeń odczytuje głośno wylosowane słowo i wskazuje, pod którym pojęciem nauczyciel powinien je zapisać.

Odpowiedzi do zadania:

CZASOWNIK: nie wiem, nie chcieli, nie robić, nie uważałeś, nienawidzić

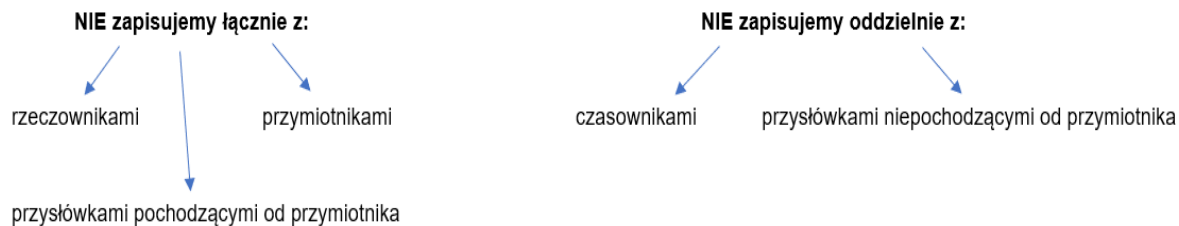
RZECZOWNIK: nieporządek, nieuwaga, nieśmiałość, nieporozumienie, niezgoda

PRZYMIOTNIK: niespokojny, nieśmiały, nieuprzejmy, niewesoły, niechętny

PRZYSŁÓWEK: nietrudno, nie wczoraj, niedobrze, nietaktownie, nie teraz

- Uczniowie przepisują informacje z tablicy do zeszytów.
- Nauczyciel pyta, co łączy wszystkie zapisane na tablicy słowa. Uczniowie powinni zauważyć, że wszystkie wyrazy łączy przeczenie „nie”.
- Uczniowie formułują zasady łącznej pisowni przeczenia „nie” z poszczególnymi częściami mowy (z rzeczownikami, przymiotnikami i niektórymi przysłówkami). Nauczyciel podkreśla, że w przypadku przysłówek pisownia łączna obowiązuje wtedy, gdy dany przysłówek pochodzi od przymiotnika.
- Uczniowie formułują zasady rozdzielnej pisowni przeczenia „nie” z poszczególnymi częściami mowy (z czasownikami i przysłówkami nie pochodzącymi od przymiotnika). Nauczyciel zwraca uwagę na pisownię czasownika „nienawidzić”; informuje o wyjątkach od reguły o rozdzielnej pisowni (nienawidzić, niepokoić, nie domagać, niecierpliwieć, niepokoić).
- Nauczyciel rozdaje notatki graficzne z zasadami pisowni poszczególnych części mowy, które uczniowie wklejają do zeszytu.

Notatka graficzna:

- Zadania praktyczne: uczniowie wykonują wybrane ćwiczenia utrwalające na platformie mTalent (BLOK NIE – NIE z różnymi częściami mowy) – poprawne odpowiedzi zaznacza nauczyciel:
 - zadanie II: Uporządkuj wyrazy w tabeli. Wyjaśnij ich pisownię i znaczenie (uczniowie przyporządkowują wyrazy z „nie” do właściwej kategorii – przymiotniki, rzeczowniki, czasowniki; nauczyciel wyjaśnia znaczenie nieznanych słów),
 - zadanie VI: Dokończ powiedzenia, wpisując wyrazy z NIE (uczniowie przy pomocy nauczyciela odgadują brakujące w powiedzeniach wyrazy, następnie wyjaśniają ich pisownię),
 - zadanie VII: Przeczytaj przymiotniki. Utwórz od nich przysłówki i zapisz je we właściwych miejscach (uczniowie tworzą przysłówki od podanych przymiotników, przypominają zastosowaną przy pisowni regułę ortograficzną),
 - zadanie XV: Dobierz synonimy (uczniowie dopasowują do podanych przymiotników wyrazy bliskoznaczne z przeczeniem „nie”),
 - zadanie XVI: Wybierz wyrazy i uzupełnij nimi zdania (uczniowie uzupełniają wypowiedzenia właściwymi czasownikami z przeczeniem „nie”),
 - zadanie XX: Dopisz przeciwieństwa (uczniowie dopisują do podanych rzeczowników wyrazy przeciwstawne z cząstką „nie”),
 - zadanie XXI: Uporządkuj wyrazy w tabeli. Wyjaśnij ich pisownię i znaczenie (uczniowie przyporządkowują wyrazy z „nie” do właściwej kategorii – przymiotniki, rzeczowniki, czasowniki; nauczyciel wyjaśnia znaczenie nieznanych słów),
 - zadanie XXXII: Rozwiąż krzyżówkę. Hasło wpisz w lukę, która się pojawi (nauczyciel odtwarza objaśnienia kolejnych haseł do krzyżówki; podkreśla, że wszystkie wyrazy muszą zawierać cząstkę „nie”; uczniowie odgadują kolejne słowa i uzasadniają ich pisownię).

III. Podsumowanie lekcji

- Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywne dyktando, następnie uzupełnia luki zgodnie z odpowiedziami uczniów (<https://www.ortograf.pl/dyktando/dyktando-klasa-iv-z-nie>). Po wykonaniu ćwiczenia nauczyciel sprawdza poprawność udzielonych odpowiedzi.